

Polskie Towarzystwo Estetyczne
Ul. Grodzka 51/86
31-044 Kraków

Wołczkowo, 7 sierpnia 2026

Recenzja rozprawy doktorskiej

Imię i nazwisko kandydata: Aleksandra Cieśliczka

Tytuł rozprawy doktorskiej: Między pięknem a użytecznością. Wpływ czynników artystycznych i pozaartystycznych na kształtowanie się japońskiego rzemiosła i designu od okresu Meiji do czasów współczesnych

Tytuł rozprawy doktorskiej w jęz. angielskim: Between beauty and utility. The influence of artistic and non-artistic factors on the formation of Japanese craftsmanship and design from the Meiji period to the present day

Promotor: dr hab. Aneta Pawłowska, prof. UŁ

Recenzent: dr hab. Aleksandra Łukaszewicz

Recenzja została sporządzona zgodnie z wymogami określonymi w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1571 ze zm.).

1. Trafność wyboru tematu i jego oryginalności

Rozprawa doktorska mgr Aleksandry Cieśliczki pt. „Między pięknem a użytecznością. Wpływ czynników artystycznych i pozaartystycznych na kształtowanie się japońskiego rzemiosła i designu od okresu Meiji do czasów współczesnych” podejmuje interesujący i rozległy temat historii oraz ewolucji japońskiego rzemiosła i wzornictwa. Analizowany obszar obejmuje szeroki przekrój historyczny: od neolitycznego okresu Jōmon (ok. 12 000 p.n.e.–300 p.n.e.), przez kolejne epoki, m.in. Yayoi, Kofun, nazywany okresem Wielkich Kurhanów, Nara (710–794), Heian (794–1185), Muromachi (1336–1573), kiedy następowała centralizacja wytwórczości rzemieślniczej, aż po okres Momoyama (1573–1603), w którym upowszechniła się kultura picia herbaty, odgrywająca istotną rolę również w epoce Edo (1603–1868). W dalszej części rozprawy Autorka analizuje konsekwencje otwarcia Japonii na Zachód, przemiany związane z restauracją Meiji (1868–1912), zjawisko japonizmu i jego oddziaływanie na europejskie sztuki użytkowe, obecność japońskiego rzemiosła na wystawach światowych i krajowych, a także rozwój idei *mingei*, ustanowienie instytucji Żywych Skarbów Narodowych oraz współczesne kształtowanie wizerunku japońskiego wzornictwa jako wyrazu kultury i tożsamości Japonii.

Praca mgr Aleksandry Cieśliczki ma charakter rozprawy historycznej, napisanej profesjonalnym, a zarazem angażującym stylem. Wywód historyczny został wzbogacony o rozważania z zakresu nauk o społeczeństwie i kulturze oraz muzeologii, pozwalające osadzić przemiany stylistyczne, ewolucję wykorzystywanych materiałów, a także praktyki rzemieślnicze i artystyczne w szerszym kontekście społecznym i kulturowym. Centralne miejsce w rozprawie zajmuje ceramika, przekonująco przedstawiona przez Autorkę jako jeden z najważniejszych obszarów ujawniania się kulturowej tożsamości Japonii — zarówno w praktykach projektowych, jak i w leżących u ich podstaw koncepcjach estetycznych.

Design, w znacznej mierze określający estetykę przedmiotów współtworzących naszą codzienność, może bowiem stanowić wizualny i materialny wyraz tożsamości kulturowej. Jego formy są jednocześnie kształtowane przez czynniki klimatyczne, geologiczne, ekonomiczne, polityczne i społeczne, a także przez relacje międzynarodowe i międzykulturowe, co mgr Aleksandra Cieśliczka przekonująco wykazuje. Analiza wzajemnego oddziaływania czynników artystycznych i pozaartystycznych na formowanie się charakterystycznych stylów japońskiego rzemiosła, ze szczególnym uwzględnieniem ceramiki, pozwala Autorce przedstawić design nie jako autonomiczną historię form, lecz jako dynamiczny obszar, w którym krzyżują się tradycja, uwarunkowania materialne, przemiany społeczne oraz procesy modernizacyjne.

Opowieść rozwijana przez mgr Aleksandrę Cieśliczkę napisana jest z wyraźną, wręcz zaraźliwą pasją do przedmiotu badań. Prowadzi ona czytelnika od historycznych źródeł japońskiego rzemiosła ku współczesnym formom czerpania z tradycji w japońskim wzornictwie oraz ku jego obecności na arenie międzynarodowej, gdzie design staje się również jednym z narzędzi kreowania i komunikowania obrazu Japonii.

Śledząc ewolucję japońskiego wzornictwa – od tradycyjnego rzemiosła po nowoczesne projektowanie – na przykładzie ceramiki jako głównego punktu odniesienia, mgr Aleksandra Cieśliczka wykazuje zasadnicze tezy przedstawionej pracy.

Pierwszą tezą jest przekonanie o specyficznym charakterze piękna obecnego w kulturze Japonii, które obejmuje piękno minimalizmu, pustki, ascezy i praktyczności, codzienności, a które uformowane zostało przez wydarzenia polityczne oraz procesy o znaczeniu ekonomicznym (jak polityka izolacjonizmu w okresie Edo czy polityka restauracji Meiji) i lokalną dostępność surowców, rozwijane i analizowane przez liczne stowarzyszenia i kluby kolekcjonerów i pasjonatów. Jest to piękno, któremu nieobecna jest użyteczność i które nie wymaga odłączenia od rzemiosła w kierunku bezinteresownej kontemplacji czystej sztuki, co było ideałem modernizmu w kulturze Zachodu, przynajmniej od czasów Immanuela Kanta.

Z pierwszą tezą związana jest bezpośrednio teza druga, bardziej szczegółowa, a jest to przekonanie o wielowymiarowości uwarunkowań wpływających na charakter japońskiego rzemiosła i designu – będącego wyrazem prostego i surowego piękna codziennej użyteczności – uwarunkowań uwzględniających czynniki geograficzne, geologiczne, społeczne, gospodarcze i polityczne w perspektywie historycznej.

Trzecią tezą jest sąd, że współczesny japoński design nie polega na wiernym powielaniu dawnych wzorów, ale na twórczej, świadomej i dynamicznej ich reinterpretacji. To, co jest przede wszystkim kontynuowane i rozwijane to tradycyjne idee estetyczne (prostota *kanso*), które bez przeszkód łączone są z najnowocześniejszymi technologiami produkcyjnymi i globalnymi wyzwaniami rynkowymi.

Poprzez uzasadnienie powyższych tez, które przeprowadzone jest za pomocą interdyscyplinarnej metodologii łączącej podejście historyczne, oparte na kwerendach i badaniach literatury przedmiotu, z obszaru nauk o społeczeństwie i kulturze, włączającej wywiady i obserwacje a także z obszaru badań kuratorskich i muzealnych, autorka rozprawy poddaje krytycznej refleksji dwie dominujące w literaturze narracje: postrzeganie japońskiego dorobku kulturowego jako wyrazu głębokiej duchowości oraz interpretowanie go przez pryzmat uwarunkowań polityczno-ekonomicznych. Prezentowana przez nią postawa badawcza stanowi zniuansowaną syntezę obu tych perspektyw.

Mgr Aleksandra Cieśliczka nie tylko opisuje poszczególne przemiany zachodzące w ceramice w Japonii na przestrzeni czasu, ale faktycznie przez jej pryzmat tworzy prezentację charakteru ducha japońskiego, który ma swoje korzenie w historii i tradycji, ale jest twórczo nadal kontynuowany i rozwijany, co niewątpliwie stanowi znaczący walor przedstawionej rozprawy.

Rozprawa rozwija podjętą problematykę w sposób spójny i interesujący, zgodnie z przyjętym interdyscyplinarnym podejściem metodologicznym, które eksplicytnie i konsekwentnie realizowane. Połączenie refleksji historycznej, społecznej i muzeologicznej znajduje swój wyraz w strukturze pracy: od rozdziału I, zatytułowanego „O złożonej naturze piękna”, przez rozdziały II-IV poświęcone genezie japońskiego rzemiosła ceramicznego, okresowi Edo, restauracji Meiji oraz nowoczesnej Japonii, aż po rozdziały V-VI, skupiające się na praktykach tworzenia i prezentowania japońskiej sztuki użytkowej od końca XIX wieku do czasów współczesnych.

Przedstawiona rozprawa stanowi istotny wkład do polskiej refleksji historycznej i kulturoznawczej nad estetyką, historią oraz współczesnymi przemianami japońskiego designu. Jej wartość wzmacnia rzetelna podstawa źródłowa, obejmująca zarówno literaturę obcojęzyczną pozyskaną podczas kwerend przeprowadzonych w Sainsbury Institute for the Study of Japanese Arts and Cultures w Norwich, Det Kongelige Bibliotek oraz Designmuseum Danmark w Kopenhadze, jak i doświadczenia zdobyte podczas wyjazdów badawczych do Tokio, Kioto i Osaki. Dzięki nim Doktorantka miała możliwość bezpośredniego kontaktu z japońskim rzemiosłem, jego materialnością i kontekstami ekspozycyjnymi, a także osobistych spotkań z wybranymi rzemieślnikami. To połączenie badań źródłowych z bezpośrednim doświadczeniem przedmiotu badań stanowi niewątpliwie atut przedstawionej rozprawy.

Młoda badaczka odniosła się również do istotnych publikacji obecnych na polskim rynku idei: antologii *Estetyka japońska* pod redakcją Krystyny Wilkoszewskiej oraz książki *Estetyka i sztuka japońska* Beaty Kubiak Ho-Chi. Publikacje te, wraz z tomem *A History of Modern Japanese Aesthetics* pod redakcją Michaela F. Marry, stanowią podstawę prowadzonych w rozprawie rozważań estetycznych.

Rozprawa doktorska mgr Aleksandry Cieśliczki „Między pięknem a użytecznością. Wpływ czynników artystycznych i pozaartystycznych na kształtowanie się japońskiego rzemiosła i designu od okresu Meiji do czasów współczesnych” stanowi rzetelne, spójne i interesujące przedstawienie estetyki i filozofii życia Japonii wyrażone za pośrednictwem opisu i analizy artystycznego rzemiosła ceramicznego.

Autorka rozprawy jest świadoma ograniczeń tej pracy, którą jest skupienie się na ceramice, z pominięciem innego rodzaju rzemiosła artystycznego w Japonii, jak istotne metaloplastyka, lakiernictwo czy tkanina, które były przywoływane tylko pomocniczo, nie stanowiąc głównego przedmiotu analizy. Nie jest to mankament pracy, a raczej wyraźne zaznaczenie obszaru

badawczego, który dzięki temu uzyskał klarowność. Drugie ograniczenie pracy rozpoznane przez Doktorantkę, którą był utrudniony dostęp do badań opublikowanych w języku japońskim, starała się zminimalizować poprzez literaturę anglojęzyczną i badania własne w Japonii. Te zrozumiałe ograniczenia określają przedstawioną rozprawę doktorską, pozwalając ją wyraźnie umiejscowić w polu publikacji poświęconych kulturze, w tym kulturze materialnej Dalekiego Wschodu.

2. Charakterystyka i ocena konstrukcji pracy

Rozprawa mgr Aleksandry Cieśliczki poświęcona jest wzornictwu japońskiemu, którego design pod wpływem czynników artystycznych i pozaartystycznych ewoluował od tradycyjnego rzemiosła po współczesny design. Autorka koncentruje się przede wszystkim na okresie od początku ery Meiji (1868) do czasów współczesnych, jednak punktem wyjścia czyni ewolucję pojęcia piękna oraz początki tradycyjnego rzemiosła na terenie dzisiejszej Japonii w okresie neolitu. Rozważania zamyka natomiast opis obecności japońskiego designu na arenie międzynarodowej, wzbogacony o prezentację sylwetek artystycznych ważnych współczesnych japońskich twórców, znacząco obecnie współkształtujących obraz japońskiego designu: Kenya Hary i Naoto Fukosawy, a także o refleksję nad obrazem Japonii kreowanym przez współczesne praktyki kuratorskie i wystawiennicze związane z prezentacją japońskiego wzornictwa. Praca składa się z rozbudowanego wstępu, sześciu rozdziałów, z których każdy obejmuje dwa lub trzy podrozdziały, zakończenia, bibliografii oraz spisu ilustracji.

W rozdziale I pt. „O złożonej naturze piękna” rozważania na temat kategorii estetycznych obecnych i dominujących w Japonii w różnych okresach są prowadzone w sposób poprawny i jasny w oparciu o źródła znajdujące się w polskich publikacjach. Dotyczą one zwłaszcza takich kategorii, jak charakterystyczne dla epoki Edo *wabi* — piękno wynikające z postępującego z czasem niszczenia, powiązane z osamotnieniem i ascezą — oraz *sabi*, wywodzące się od słów oznaczających „rdzę” i „uleganie zniszczeniu”. Autorka analizuje również istotne dla kraju Nipponu symbole, jak *miyabi*, obrazowane motywem opadających kwiatów wiśni, a także pojęcia takie jak *bigaku* i *biishiki*, odnoszące się do dwóch sposobów rozumienia upodobania estetycznego: pierwszego — bardziej teoretycznego i świadomego — oraz drugiego, opartego przede wszystkim na smaku i jego ucieleśnieniu w habitusie. Uwzględnia ponadto inne, bardziej szczegółowe kategorie estetyczne, jak *yūgen*, *aware* czy *kanso*, *shibui*, niektóre występujące w japońskiej refleksji nad pięknem od XII wieku, które nadają swoisty charakter japońskiej wrażliwości estetycznej. Ta wrażliwość estetyczna ma wydźwięk moralny i filozoficzny, co autorka pracy uwypukla. Wskazuje ona na związek „piękna wysmakowanego, dyskretnego,

sugestywnego w swojej naturze, skłaniającego do refleksji (s. 21) z myślą zenistyczną zapraszającą do wyciszenia i uwolnienia umysłu, z buddyzmem odwołującym się do odrzucenia materialnego zbytku, by uzyskać esencję rzeczy, z taoizmem. Estetyka prostoty obecna w designie japońskim ma też swoje źródła w estetyce moralnego ubóstwa (s. 25), której hołdował Sen no Rikyū (XVI wiek), wielki mistrz ceremonii herbaty, który określił jej specyficzny charakter utożsamiany często z zestawieniem *wabi-sabi*, Rozdział jest zakończony rozważaniami poświęconymi wprowadzeniu terminu *bijutsu* oznaczającego sztuki piękne w rozumieniu zachodnim, powstałym pod wpływem konfrontacji z kulturą Zachodu i w związku z uczestnictwem Japonii w Wystawie Światowej w Wiedniu w 1873 roku (s. 28), a nie istniejącym do końca XIX wieku, ponieważ w Japonii nie istniał sztywny, zachodni podział na sztuki piękne i sztuki użytkowe. Autorka rozprawy nie zestawia europejskich kategorii estetycznych i form upodobania, doświadczenia czy przeżycia estetycznego z japońskimi, a przybliża te ostatnie w sposób pozwalający czytelnikowi lub czytelniczce zauważyć i odczuć różnicę pomiędzy tymi formami. Wykazuje również, że japońska wrażliwość estetyczna, ukształtowana przez usytuowane historyczne doświadczenia kraju i obecne w nim istotne myśli filozoficzne, znajduje swój dobitny wyraz w praktykach wytwarzania ceramiki oraz w ich przemianach.

Rozdział II pt. „O genezie japońskiego rzemiosła ceramicznego” stanowi opis uwarunkowań geograficznych, geologicznych i klimatycznych, które ukształtowały w znacznej mierze tożsamość narodową Japończyków Japonii, ich wrażliwość, a także rodzaj i formę tworzonego japońskiego rzemiosła. Autorka rozprawy prezentuje jak możliwości wytwórcze, a także potrzeby i wrażliwość stanowią wypadkową m.in. położenia wyspiarskiego, dostępności lokalnych glin osadowych i kaolinowych oraz drewna opałowego. Praktyki rzemieślnicze mają charakter usytuowany i materialny, z tego względu kultura garncarstwa naturalnie rozwijała się w miejscach, gdzie wszystkie surowce potrzebne do wyrobu są ogólnodostępne, jak np. na południu regionu Kantō na wyspie Honsiu, a także na Shikoku i Kiusiu. Dalsza część rozdziału II jest poświęcona historycznemu przeglądowi ceramiki japońskiej – od neolitycznej okresu Jōmon (ze zdobieniami wzorem sznurowym, ok. 12 000 p.n.e. – 300 p.n.e.), przez Yayoi (III wiek p.n.e. – III wiek n.e.), Kofun (ceramika Haji i Sue, III-VII wiek n.e.) po ceramikę *sansai* i Sanage w okresach Nara (VIII wiek) i Heian (IV-XII wiek n.e.). Poprzez charakterystykę głównych regionalnych ośrodków ceramicznych (m.in. Bizen, Shigaraki, Seto i Mino z kamionkami Shino i Oribo, Arita/Imari, Hagi, Iga, Kutani, oraz Kioto) autorka rozprawy dowodzi, że specyfika regionalnych stylów i technik dekoracji była uwarunkowana poza uwarunkowaniami lokalnymi także handlowymi relacjami morskimi z Chinami, kształtowaniem się i umacnianiem kultury Japonii opartej na wyraźnie rozdzielonych warstwach społecznych. Wskazuje m.in., że środowisko arystokracji dworskiej i kultury związanej z otoczeniem cesarza rezydującym w Kioto, w okresie Nara i Heian

istotnie wpłynęło na ukształtowanie się zarówno dominujących w Japonii kanonów piękna, jak i zapotrzebowania na wysublimowane i kunsztowne obiekty użytku codziennego. Analizuje również rozwój i popularyzację ceremoniału herbaty – *chanoyu*, który ukształtował zapotrzebowanie na skromne, surowe i asymetryczne naczynia w stylu *wabi-sabi*. Opisane w rozdziale bogactwo przykładów świadomie nie wyczerpuje opisu całości wytwórstwa ceramicznego na terenie Japonii, ale przekonująco świadczy o tym, „jak bardzo złożony potrafi być proces wyłaniania się i kształtowania poszczególnych odmian wyrobów, jak bardzo zależny jest on od sytuacji ekonomicznej panującej w kraju, od nastrojów politycznych i ustroju, zmian w strukturze społeczeństwa, poziomu edukacji, wpływów i integracji wewnętrznych oraz zewnętrznych, uwarunkowań geograficznych, inspiracji czy artystycznej koncepcji” (s. 71).

Rozdział III pt. „Zanim nastanie Era Świątłych Rządów” przedstawia zarys ustroju i sytuacji społeczno-ekonomicznej najpierw w okresie Momoyama a następnie długim okresie Edo (1603-1868) pod rządami siogunatu Tokugawa, wraz z wykształconym wówczas podziałem na klasy społeczne: wojskową, chłopską, rzemieślniczą i kupiecką, z narodzinami kultury mieszczańskiej oraz pierwszymi kontaktami ze światem Zachodu, kiedy polityka pokoju, stabilizacji i izolacjonizmu z jednej strony pozwoliła na rozwój rodzimej gospodarki miejskiej, rzemiosła i unikalnej estetyki mieszczańskiej, z drugiej zaś poskutkowała zapóźnieniem cywilizacyjnym Japonii. Izolacjonizm w Japonii, zwłaszcza za czasów Iemitsu Tokugawy, doprowadził do tego, że jedynie za pośrednictwem Holenderskiej Kompanii Wschodnioindyjskiej kupcy z Holandii i Chin korzystając tylko i wyłącznie z portu na Dejimie w Zatoce Nagasaki mogli eksportować do Europy luksusowe wyroby porcelanowe, z laki czy meble. Niewielka dostępność kunsztownych i drogocennych obiektów z Japonii w Europie wpłynęła, jak argumentuje przekonująco mgr Aleksandra Cieśliczka, na pojawienie się pierwszej fali mody na przedmioty z Japonii obecnej na dworach europejskich w XVII i XVIII wieku. Następne fale fascynacji omawiane przez autorkę rozprawy pojawiły się w XIX wieku wraz z upowszechnieniem się wiedzy na temat ceremoniału parzenia herbaty i dostępnych do niej naczyń, oraz od XX wieku do współczesności, kiedy „dużą popularnością cieszą się nie tylko minimalistyczne, nowoczesne naczynia, ale też proste, surowe wyroby ludowe, a i coraz częściej doceniane są prehistoryczne formy ceramiczne” (s. 81). Zaprezentowana analiza poszczególnych fal fascynacji Japonią, japonizmu czytelnie wydziela i omawia poszczególne fale, rozwijając narrację w sposób historyczny.

Rozdział IV pt. „Japonia nowoczesna a kwestia rzemiosła” przedstawia analizę modernizacji Japonii w okresie Meiji (1868-1912) wraz z postępującym otwarciem się na Zachód, oraz ich wpływu na z jednej strony na samo rzemiosło, z drugiej na pojawienie się zjawiska japonizmu. Autorka rozprawy wskazuje, że rządowe unowocześnienie produkcji doprowadziło do semantycznego i technologicznego rozdzielenia odrębnego rzemiosła artystycznego (*kōgei*) od

masowej i zmechanizowanej produkcji przemysłowej (*kōgyō*). Porusza kwestię obecności Japonii w przestrzeni międzynarodowej zwracając uwagę na spektrum zainteresowań od popularyzacji masowo produkowanych wyrobów z Japonii i imitacji orientalnych przedmiotów po triumf japoński na Wystawie Światowej w Londynie w 1851 roku i następujących po nich wydarzeń w największych miastach Europy (Wiedeń 1873, Paryż 1900) i Ameryki Północnej (Chicago 1893). Mgr Aleksandra Cieśliczka argumentuje, że udział w wystawach światowych wpłynął na włączenie się Japonii w globalny dialog kulturowy i przemysłowy, ale także wywołał problem z kategoryzacją rzemiosła artystycznego, które ostatecznie klasyfikowane jako *kōgei* jest traktowane jako odrębny od sztuk pięknych (*bijutsu*) nurt artystyczny o własnej kategorii wystawowej (s.92). Autorka opisuje również jak obecność zaplecza edukacyjnego z licznymi szkołami rzemiosła, wspieranego przez liczne stowarzyszenia i instytucje, w tym agendy rządowe, zasila nieustanną aktywną promocję japońskiego wzornictwa zarówno w kraju, jak i na arenie międzynarodowej.

W rozdziale V autorka rozprawy zwraca uwagę na Ruchu *Mingei*, zainicjowany w 1925 roku i postulujący kultywację i odrodzenie rzemiosła ludowego, a także na inne stowarzyszenia i grupy artystyczne, jak stowarzyszenie Saikokai nakierowane na „naukowe podziwianie ceramiki” (s. 113), które istotnie wpłynęło na rozwój kolekcjonerstwa, kuratorstwa i muzealnictwa, a także na te skupione na poszukiwaniu głębi naturalnego piękna w sztuce ceramicznej, jak grupa Sekido (Czerwona Glina) czy Stowarzyszenie Sztuk Dekoracyjnych. Mgr Aleksandra Cieśliczka opisuje również istotny dla odnowy narodowego rzemiosła i kultury materialnej Japonii po II wojnie światowej program narodowy Japonii nadawania tytułów Żywych Skarbów Narodowych rzemieślnikom, których wyroby są kunsztownie wykonane, prezentują wysoką wartość artystyczną i przejawiają cechy charakterystyczne dla konkretnej szkoły lub regionu, lub są istotne w kontekście historycznym (s. 120). Doktorantka wprowadza wiele sylwetek poszczególnych artystów-rzemieślników-garnkarzy, jak np. Shōji Hamada, Toyo Kaneshige czy Manji Inoue.

W rozdziale VI mgr Aleksandra Cieśliczka przechodzi do opisu i analizy współcześnie dominujących form artystycznych i wystawienniczych w ceramice japońskiej, koncentrując się na postaciach Kenya Hara i Nato Fukasawa a także marce MUJI, z którą obaj projektanci współpracują, a która jest postrzegana „jako kwintesencja japońskiego stylu życia i stosunku do świata” (s. 153). Opis współczesnej obecności japońskiego designu w przestrzeni społecznej i kulturowej mgr Aleksandra Cieśliczka uzupełnia opisem wystaw rzemiosła japońskiego w kraju i w skali międzynarodowej, co jest elementem świadomie budowanej marki kraju będąc wspieranym instytucjonalnie.

W zakończeniu autorka rozprawy podkreśla zasadnicze wnioski z przeprowadzone przez siebie pracy badawczej, stwierdzając, że „współczesne japońskie wzornictwo stanowi nie tyle kontynuację dawnych wzorców, ile ich twórcze rozwinięcie” przez co tradycja staje się źródłem nowoczesności, a estetyka – narzędzie kulturowej komunikacji w globalnym świecie” (s. 185), co można określić także terminem re-designu, którym posługuje się Kenya Hara.

Całość rozprawy jest uporządkowana, zrównoważona strukturalnie i objętościowo, rozwija poszczególne opisy przemian wzornictwa w szeroko zakrojonym kontekście materiałowym i klimatycznym a także w kontekście politycznym, kulturowym i ekonomicznym. Wątpliwsze opisy i analizy pojawiają się tylko przy prezentacji sylwetek współczesnych artystów. Oddając autorce rozprawy sprawiedliwość, trzeba jednak przyznać, że również one są osadzone w szerszej ramie interpretacyjnej. Tym, co je łączy jest świadome nawiązywanie do tradycji, przy zachowaniu czystości formy, prostoty materiału, otwartej funkcjonalności, połączonych z wysoką jakością i technologicznym zaawansowaniem, gdzie jest ono uzasadnione.

3. Praca Aleksandry Cieślitzki pt. „Między pięknem a użytecznością. Wpływ czynników artystycznych i pozaartystycznych na kształtowanie się japońskiego rzemiosła i designu od okresu Meiji do czasów współczesnych” spełnia warunki stawiane pracy doktorskiej i w konsekwencji dopuszczam jej autorkę do dalszych etapów przewodu doktorskiego.
4. Pracę z satysfakcją rekomenduję do druku, będąc przekonana, że będzie ona stanowiła niezwykle wartościową pozycję dla badaczy i badaczek oraz wszystkich osób zainteresowanych sztuką i kulturą Japonii.

dr hab. Aleksandra Łukaszewicz

*Polskie Towarzystwo Estetyczne
tel.: +48 501 225 772*

e-mail: aleksandra.alcaraz@gmail.com

